

Nr 117.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning till staden Marstrand av ett kronan tillhörigt område å Marstrandsön; given Stockholms slott den 4 mars 1921.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

*C. G. Hammarskjöld.*

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 mars 1921.*

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld anförde:

I skrivelse den 29 april 1918 gjorde arméförvaltningens fortifikationsdepartement, på hemställan av särskilt utsedda kommitterade för staden Marstrand, framställning om, att den söder om Karlstens fästning

*Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 104 häft. (Nr 117 o. 118.) 469 21 1*

och stadens planlagda område belägna del av Marstrandsön, vilken å en av förste stadsingenjören A. Lilienberg år 1916 upprättad karta, be-tecknad såsom »Preliminärt förslag till stadsplan och byggnadsbestämmelser för utvidgning av Marstrand», utmärkts genom gränslinjer med blå kant-färg och angivits innehålla en areal av 13,4 hektar, måtte få till staden försäljas mot ett av värderingsnämnd åsatt pris av 11,000 kronor.

I häröver infordrat utlåtande avstyrkte marinförvaltningen fram-ställningen under framhållande bland annat att, för den händelse skepps-gossekåren fortfarande komme att vara förlagd till Marstrand, delar av den till försäljning ifrågasatta marken kunde komma att erfordras såsom byggnadsplats eller för tomtbyte samt att det åsatta priset syntes väl lågt.

Med hänsyn till vad marinförvaltningen anfört fann Kungl. Maj:t genom beslut den 31 maj 1918 den gjorda framställningen icke för-anleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Med anledning av marinförvaltningens utlåtande tillåter jag mig erinra om, att jämlikt beslut vid 1906 års riksdag till Marstrand för-lagts en avdelning av flottans skeppsgossekår, för vilken tagits i an-språk vissa av lantförsvaret förut disponerade lokaler och områden. Sedan emellertid flera marina myndigheter ifrågasatt Marstrands lämp-lighet som förläggningsort för en skeppsgossekår, erhöilo de jämlikt bemyndigande den 18 oktober 1912 tillkallade sakkunniga för utredning av vissa frågor rörande skeppsgossekårerna i uppdrag att undersöka, bland annat, huruvida skeppsgossekåren i Marstrand kunde indragas. I sitt den 10 december 1917 avgivna betänkande hava de sakkunniga tillstyrkt fortsatt förläggning av en skeppsgossekår till Marstrand. Frågan har emellertid ännu icke varit föremål för statsmakternas prövning.

I en till Kungl. Maj:t inkommen skrift av den 22 september 1920 har nu staden Marstrands drätselkammare, efter uppdrag av stadsfull-mäktige, anhållit att för stadens räkning få inköpa ifrågavarande mark-område antingen till förutnämnda pris av 11,000 kronor eller ock till det pris, som eljest kunde anses skäligt. Därjämte har drätselkammaren i särskild skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsdepartement med-delat, att staden vore villig att, i händelse av skeppsgossekårens fort-sätta förläggning till Marstrand, kostnadsfritt å det ifrågavarande om-rådet upplåta tomtplats för kaserner eller dylika byggnader, som kunde behöva uppföras för kåren under de närmaste fem åren.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har i infortrat utlåtande den 3 november 1920 anfört huvudsakligen följande.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartements utlåtande.

Den del av Marstrandsön, som staden önskade förvärva, vore numera icke av någon betydelse för kronan i försvarshänseende. Ej heller kunde den i kronans ägo utnyttjas på sådant sätt, att avkastningen ens tillnärmelsevis motsvarade ränta å det belopp, staden vore villig att erlægga. Utöver vad av arrendesumman, 100 kronor, för ett av kronan till staden på 50 år från den 1 oktober 1913 utarrenderat område av ön belöpte å den del av samma område, som skulle ingå i försäljningen, hade kronan ej annan inkomst av ifrågavarande mark än tomtören, som uppginge till endast något tiotal kronor. Den ojämförligt största delen av området kunde icke i kronans hand och väl ej heller i någon annan än stadens anses hava något avsevärt ekonomiskt värde, otillgänglig som den vore och bestående av alldeles ofruktbara klippor, som icke utan för stora kostnader i förhållande till fördelarna kunde användas till byggnadstomter, vartill de jämväl av den anledningen, att de vore utan skydd mot de hårda vindarna från havet, vore föga inbjudande. Mindre delar av området, särskilt i sydöstra hörnet, skulle väl även av kronan kunna försälas till byggnadstomter, men ifrågasättas kunde, om kronan därigenom skulle kunna erhålla högre betalning än vad staden erbjudit, oavsett att försäljningen skulle kräva avsevärda kostnader och ej kunna utan lång tidsutdräkt genomföras. Härvid vore ock att beakta, att staden hade mulbetesrätt å området, alltså ett servitut, som förminskade äganderättens värde och skulle få avlösas, därest försäljning till annan än staden skulle ifrågakomma. Mot marinförvaltningens uttalande, att marken kunde bliva erforderlig för kronan såsom byggnadsmark, därest skeppsgossekåren fortfarande komme att vara förlagd till Marstrand, ville fortifikationsdepartementet framhålla, att frågan om nämnda kårs förläggning icke vidare borde utgöra hinder för försäljning av kronan tillhörig mark i Marstrand eller å Marstrandsön, i synnerhet som tillräckligt utrymme för kåren funnes å ön. Marinförvaltningens skäl till avstyrkande hade för övrigt förlorat betydelse vid det förhållande, att staden förklarat sig villig att av området i fråga kostnadsfritt upplåta tomtplats för kaserner och andra byggnader, som kunde behöva uppföras för kåren under de närmaste fem åren, inom vilken tid frågan om kårens förläggning väl finge antagas vara löst. Vidkommande priset, som marinförvaltningen funnit väl lågt, syntes staden nu hava förutsatt, att en jämkning uppåt av det av värderingsnämnden åsatta priset av 11,000 kronor kunde vidtagas. I vad mån sådan jämkning borde äga rum, torde få vara beroende av en efter nuvarande konjunkurer verkställd

förnyad värdering, som lämpligen borde företagas av tre personer, av vilka fortifikationsdepartementet och staden utsåge vardera en och länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län den tredje. I allt fall syntes det vid den redan företagna värderingen bestämda värdet kunna bestämmas såsom minimipris, så att ärendet ej nu uppehölls för utförandet av ny värdering.

Liksom fortifikationsdepartementet anförde i sin förut omförmälda skrivelse den 29 april 1918, ansåge departementet fortfarande, att en försäljning av ifrågavarande mark till staden skulle vara till fördel för båda kontrahenterna, omedelbart för staden, som hade ett oavvisligt behov av mark för möjlighet till utvidning, och medelbart för kronan, som även i stadens utveckling hade ett ekonomiskt intresse av större värde än markens bibehållande i kronans ägo kunde medföra. Såsom markförhållandena med hänsyn till äganderätt och villkor för nyttjanderätt nu vore, saknade staden möjlighet till utvidgning. Det planlagda stadsområdet vore fullt utnyttjat, och utanför dess gräns hade staden ej någon mark för byggnadstomter, varför staden till sin egen och statens skada för närvarande vore dömd till stillastående, ehuru den på grund av sitt läge måste anses hava förutsättningar för andra näringsfång än dem, som följde av dess egenskap såsom eftersökt badort.

Under återropande härav har fortifikationsdepartementet hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes, efter inhämtande av riksdagens bifall, dels medgiva, att omförmälda söder om Karlstens fästning och Marstrands stads planlagda område belägna del av Marstrandön finge till staden försäljas för en köpeskillning av minst 11,000 kronor eller det högre belopp, vartill marken kunde komma att värderas av en nämnd, bestående av tre personer, av vilka fortifikationsdepartementet och stadsfullmäktige skulle utse vardera en samt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län den tredje, samt mot villkor i övrigt, att staden utfäste sig att, i händelse av skeppsgossekårens definitiva förläggning till Marstrand, kostnadsfritt å området upplåta byggnadsplats med tomtutrymme för de byggnader, om vilkas uppförande för kårens behov beslut före utgången av år 1925 kunde fattas, dels ock förordna, att behållen del av köpeskillningen skulle tillföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Marinförvalt-  
ningens  
utlåtande.

Marinförvaltningen, som den 7 december 1920 avgivit utlåtande i ärendet, har därvid erinrat, att enligt av förutnämnda sakkunniga den 10 december 1917 avgivet betänkande föreläge två alternativa förslag till skeppsgossekårens permanenta förläggning till Marstrand. Enligt alter-

nativ I skulle kåren förläggas å i stadsplan för nämnda stad upptagna och i enskild ägo befintliga tomter samt endast till en mindre del å kronan tillhörig mark. I så fall måste det för kårens förläggning erforderliga området till större delen lösas eller utbytas mot annat kronan tillhörigt område. Enligt alternativ II skulle för förläggningen avses det kronan tillhöriga område, som nu vore ifrågasatt att försäljas.

Då något beslut ännu icke föreläge, huruvida kåren komme att för framtiden fast förläggas till Marstrand, syntes ur försvarssynpunkt några skäl ej föreligga för marinförvaltningen att frångå sitt tidigare uttalande i ärendet, i vad anginge behovet av mark för eventuell permanent förläggning av skeppsgossekåren till Marstrand.

Visserligen hade staden förklarat sig villig att, i händelse kåren förlades dit, kostnadsfritt å det ifrågavarande området upplåta tomtplats för kaserner eller dylika byggnader, som kunde behöva uppföras för kåren under de närmaste fem åren, men hade marinförvaltningen ej kunnat ansluta sig till vad arméförvaltningens fortifikationsdepartement föreslagit, då det syntes ämbetsverket, att kronan ej borde avhända sig mark, som kunde komma att erfordras för en definitiv förläggning av skeppsgossekåren till Marstrand.

Som det emellertid torde vara av största vikt för staden att förvärva området, ville marinförvaltningen nu ej helt motsätta sig stadens framställning om inköp av området, dock att från försäljningen undantoges ett å en marinförvaltningens utlåtande bilagd ritning närmare angivet område för att kunna av kronan disponeras vid en eventuell permanent förläggning av en skeppsgossekår till staden.

Då marinförvaltningen i övrigt ej hade något att erinra mot vad arméförvaltningens fortifikationsdepartement föreslagit, har marinförvaltningen tillstyrkt, att ifrågavarande kronan tillhöriga område å Marstrandsön finge, med nämnda undantag, försäljas till staden för ett belopp, vartill marken kunde komma att uppskattas av särskild nämnd, utsedd på sätt fortifikationsdepartementet föreslagit.

Av vad i ärendet förekommit framgår, att det är av största vikt för staden Marstrand att för vinnande av väl behöflig markutvidgning få inköpa ifrågakomna kronan tillhöriga område. All den mark å Marstrandsön, som befinner sig i stadens ägo, är nämligen helt tagen i anspråk för byggnadsändamål. Mot att området fränhändes kronan har icke framkommit annan erinran, än att behov av tomtplats å området framdeles kan uppstå för lösandet av skeppsgossekårens byggnadsfråga. I anledning härav har staden erbjudit sig att, därest för-

Departements-  
chefen.

säljning av hela området medgives, kostnadsfritt upplåta tomtplats för kaserner och andra byggnader, som under de närmaste fem åren kunde behöva uppföras för kåren. Marinförvaltningen åter har i samma syfte föreslagit, att viss del av området undantages från försäljningen. Dylikt undantagande av mark från försäljningen skulle emellertid, enligt vad jag erfarit, vålla avsevärda svårigheter vid uppgörandet av stadsplan för området i övrigt. Vid sådant förhållande finner jag den av marinförvaltningen föreslagna utvägen icke böra tillgripas. Då jag delar de allmänna synpunkter, arméförvaltningens fortifikationsdepartement anfört till stöd för försäljningen, tillstyrker jag alltså, att området i sin helhet försäljes till staden, likväl på det av staden erbjudna villkor om framtida kostnadsfri upplåtelse av tomtplats för skeppsgossekårens behov. Därvid har jag emellertid funnit den av staden angivna tidsbegränsningen för dylik upplåtelse för snävt tilltagen. Försiktigheten lärerbjuda, att tidsgränsen för stadens omförmälda skyldighet att upplåta tomt bestämmes sålunda, att beslut om uppförande av byggnader för kåren å området i fråga skall vara fattat före utgången av år 1931.

I likhet med fortifikationsdepartementet finner jag lämpligt, att för bestämmande av försäljningssumman för området ny värdering av det samma verkställes genom därtill särskilt utsedda personer ävensom att såsom minimipris fastställas områdets förut uppskattade värde eller 11,000 kronor.

Vid anbudet till staden synes böra fästas det villkor, att anbudet, för att vara för kronan bindande, skall av staden antagas före utgången av år 1921.

Genom försäljningen inflytande medel torde, såsom fortifikationsdepartementet föreslagit, efter avdrag av kostnader för värderingen och andra utgifter i anledning av försäljningen, böra tillföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande, kronan tillhöriga område å Marstrandön må försäljas till staden Marstrand mot en summa av minst 11,000 kronor eller det högre belopp, vartill området kan komma att värderas av en nämnd, bestående av tre personer, av vilka arméförvaltningens fortifikationsdepartement och stadsfullmäktige i Marstrand utse vardera en och länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län den tredje, samt mot villkor i övrigt, att staden utfäster sig att, i händelse av skeppsgossekårens fortsatta förläggning till Marstrand, kostnadsfritt å området upplåta byggnadsplats med tomtutrymme för de byggnader, om vilkas uppförande för kårens

behov beslut fattas före utgången av år 1931, dock att förevarande anbud, för att vara för kronan bindande, skall av staden antagas före utgången av år 1921; samt

att de genom försäljningen inflytande medel må, efter avdrag av kostnader för värdering och andra av försäljningen föranledda utgifter, tillföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

*W. G. O. Montgomery.*

---

